

Омбудсман України
Ombudsman of Ukraine

ЗВІТ
про результати відвідування
Новосавицького психоневрологічного будинку-інтернату

29.10.2024

м. Київ, 2024

I. ВСТУП

Для виконання функцій національного превентивного механізму (далі – НПМ) відповідно до Факультативного протоколу до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання, на підставі статей 13, 19¹, 22 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», 29.10.2024 групою НПМ здійснено відвідування Новосавицького психоневрологічного будинку-інтернату (далі – інтернат, заклад, установа, ПНІ).

Відвідування здійснювали члени групи НПМ:

Цикаленко Ірина Ігорівна, начальник відділу реалізації національного превентивного механізму в закладах соціального забезпечення та освіти Департаменту з питань реалізації національного превентивного механізму Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини (керівник групи НПМ);

Черевко Марина Іванівна, головний спеціаліст відділу реалізації національного превентивного механізму в закладах соціального забезпечення та освіти Департаменту з питань реалізації національного превентивного механізму Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини;

Бардаш Олена Анатоліївна, головний спеціаліст відділу реалізації національного превентивного механізму у сфері охорони здоров'я Департаменту з питань реалізації національного превентивного механізму Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини;

Фісюков Сергій Сергійович, представник громадської організації, регіональний координатор взаємодії з громадськістю Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини;

Жук Олексій Володимирович, представник громадської організації, регіональний координатор з питань національних меншин (спільнот) Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини;

Цюмік Олександр Вадимович, фахівець з питань проведення фахових досліджень під час відвідування місць несвободи в рамках реалізації національного превентивного механізму;

Грець Валерій Григорович, представник громадської організації.

Загальна інформація.

Інтернат знаходиться за адресою: вул. Центральна, 95, с. Новосавицьке, Роздільнянський район, Одеська область, 67143.

Керівник закладу – Кравченко Олексій Іванович.

Згідно з Положенням про відділення стаціонарного догляду Новосавицького психоневрологічного будинку-інтернату, затвердженим директором Новосавицького психоневрологічного будинку-інтернату, будинок-інтернат є стаціонарним закладом для соціального захисту, що утворюється для тимчасового або постійного проживання (перебування) осіб із стійкими інтелектуальними та (або) психічними порушеннями, які за станом здоров'я потребують стороннього догляду, соціально-побутового обслуговування, надання медичної допомоги, соціальних послуг та комплексу реабілітаційних заходів і яким згідно з висновком лікарської комісії за участю лікаря-психіатра не протипоказане перебування в інтернаті.

Заклад розрахований на перебування 200 осіб. На день відвідування у ПНІ перебувало 183 підопічних чоловічої статі, серед яких: ліжкових хворих – 16 осіб; підопічних, які відносяться до маломобільних груп населення – 9 осіб; 24 підопічні – дієздатні особи, 159 осіб – недієздатні; встановлену групу інвалідності мають 183 особи; 145 підопічних знаходяться під опікою закладу. Також у закладі перебуває один підопічний, який має статус внутрішньо переміщеної особи.

За 2023 рік заклад профінансовано на суму 27 036 244,00 грн, благодійної допомоги отримано на суму 915 846,00 грн.

Станом на 01.10.2024 року ПНІ профінансовано на суму 24 341 244,00 грн та отримано благодійної допомоги на суму 408 613,00 грн.

Штатна чисельність працівників інтернату складає 137 штатних одиниць, з яких 4,5 шт. од. лікарських посад (з них 3,5 шт. од. вакантні); 18 шт. од. середнього медичного персоналу (з них 3,5 шт. од. вакантні), 51 шт. од. молодшого медичного персоналу.

Заклад має ліцензію на провадження господарської діяльності з медичної практики (реєстраційне досьє від 05.12.2017 № 0512/01-М) за спеціальностями організація і управління охороною здоров'я, терапія, психіатрія, терапевтична стоматологія та сестринська справа.

До складу медичного відділення інтернату входять: кабінет прийому підопічних лікарями, карантинна кімната, ізолятори, кабінет лікаря-стоматолога, кабінет чергового медичного працівника, кабінет старшої медичної сестри, кабінет для зберігання лікарських засобів. Медична документація зберігається окремо в кабінеті медичного працівника.

Сума витрат медикаментів на одного підопічного на один день складає 6,51 грн.

Спеціалізована медична допомога підопічним надається на базі комунального некомерційного підприємства «Великомихайлівська багатопрофільна лікарня» Великомихайлівської селищної ради Одеської області. Медичні огляди вузькими спеціалістами проводяться 1 раз на рік. До проведення медичних оглядів залучаються наступні фахівці: лікар-невропатолог, лікар-психіатр, лікар-терапевт, лор-лікар, лікар-окуліст, лікар-офтальмолог.

Підопічним проводиться флюорографічне обстеження органів грудної порожнини.

Підопічні забезпечені: протипролежневими матрацами, функціональними ліжками, кріслами-колісними, палицями, ходунками та іншими засобами реабілітації згідно з індивідуальними програмами реабілітації. У всіх підопічних установи наявні висновки лікарсько-консультативної комісії за участю лікаря-психіатра щодо доцільності їх перебування в інтернаті та необхідності встановлення чи припинення опіки або піклування над ними.

У медичних картках підопічних наявні індивідуальні програми реабілітації з відповідними відмітками про виконання призначених заходів. Заклад активно співпрацює з благодійними організаціями. На день відвідування заклад забезпечено виробами медичного призначення та лікарськими засобами.

На день відвідування усі підопічні мають укладені декларації про вибір лікаря, який надає первинну медичну допомогу, та отримують медичні послуги, передбачені програмою державних гарантій медичного обслуговування населення у 2024 році, затвердженою постановою Кабінету Міністру України від 22.12.2023 № 1394.

У 2023 році в ПНІ померло 8 підопічних (причиною смерті здебільшого встановлено ішемічну хворобу серця).

У 2024 році в ПНІ померло 3 підопічних (причиною смерті здебільшого встановлено ішемічну хворобу серця).

Підопічні забезпечені чотириразовим харчуванням.

У приміщенні харчоблоку відсутній неприємний запах, робочі поверхні та посуд чисті.

Працівники, що залучені до робіт у харчоблоці, вчасно проходять медичні огляди, що підтверджено відповідними записами в особистих медичних книжках.

З метою контролю за дотриманням якості та безпечності харчових продуктів при приготуванні та реалізації готової продукції від кожної партії приготовлених страв кухарем відбирається добова проба.

Сума витрат на харчування одного мешканця на один день у закладі складає 101,56 грн.

Територія ПНІ огорожена, вхід і вихід з території здійснюється через пропускний пункт.

Підопічні проживають в одному двоповерховому корпусі (фото 1).

На першому поверсі будівлі розташована їдальня, медична частина, кімнати ліжкових хворих та маломобільних підопічних. На другому поверсі розташовані кімнати для підопічних, які можуть себе обслуговувати. Розподіл по кімнатах житлового корпусу здійснюється медичним персоналом з урахуванням побажань, індивідуальних особливостей, віку, діагнозу та стану здоров'я підопічних.

У житловому корпусі вікна не загратовані.

На території закладу облаштовано місця для відпочинку, криті альтанки, лави для відпочинку підопічних на свіжому повітрі (фото 2).

У закладі наявне власне підсобне господарство. Молоко та м'ясо виготовлене на підсобному господарстві використовується для потреб закладу.

У ПНІ облаштовано кімнати для відпочинку, у яких встановлено телевізори для колективного перегляду телевізійних передач (фото 3).

У кімнатах закладу проживає від одного до восьми підопічних. Природне та штучне освітлення в житлових кімнатах інтернату задовільне.

Підопічні користуються власними речами, мають доступ до ліжок протягом дня та можуть вільно пересуватися інтернатом та територією закладу.

Підопічні забезпечені підгузками та сезонним одягом.

Постільна білизна, одяг підопічних та засоби гігієни персоналізовано (фото 4).

Для здійснення санітарно-гігієнічних процедур адміністрацією закладу облаштовано душові кімнати, а також проводяться банні дні.

У ПНІ наявні генератори, які повністю забезпечують належне функціонування інтернату у разі відключення електроенергії.

На момент відвідування система опалення у закладі функціонує та забезпечує комфортний температурний режим у житлових та нежитлових приміщеннях. У санітарних та житлових кімнатах, а також у харчоблоці наявна гаряча вода у системі водопостачання.

Всі підопічні ПНІ мають документи.

В інтернаті функціонує бібліотека (фото 5), організовано дозвілля, підопічні займаються вишиванням, в'язанням, складають пазли тощо (фото 6). У закладі підопічні активно залучаються до проведення культурно-масових заходів.

Адміністрація установи тісно співпрацює з громадськими організаціями та благодійними фондами.

Для задоволення релігійних потреб підопічних функціонує капличка, в інтернат навідуються священнослужителі (фото 7).

На інформаційних стендах закладу наявна інформація про адреси і контактні дані посадових осіб, до яких підопічні та персонал можуть звернутися у разі порушення їх прав, інформація про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини тощо.

Під час відвідування відбулося конфіденційне спілкування з 42 підопічними та 8 працівниками закладу. Скарг на жорстоке поводження, якість догляду та умови проживання від підопічних не надходило.

Попередні зауваження.

Попереднє відвідування інтернату групою НПМ здійснено 15.02.2023, за результатами якого виявлено порушення прав на:

- охорону здоров'я та медичну допомогу;
- гідні умови проживання;

- доступність;
- професійну правничу допомогу;
- безпеку.

За результатами попереднього відвідування НПМ до Одеської обласної військової адміністрації та Новосавицького психоневрологічного будинку-інтернату вносились рекомендації для опрацювання та вжиття заходів відповідно до компетенції щодо:

1. Облаштування укриття згідно вимог наказу Міністерства внутрішніх справ України від 09.07.2018 № 579 «Про затвердження вимог з питань використання та обліку фонду захисних споруд цивільного захисту»;

2. Створення умов для маломобільних груп населення відповідно до вимог Державних будівельних норм України 2.2-40:2018 «Інклюзивність будівель та споруд. Основні положення» затвердженого наказом Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 30.11.2018 № 327;

3. Забезпечення підопічних у достатній кількості твердим інвентарем (приліжковими тумбами та столиками, столами та стільцями) відповідно до розділу VI Мінімальних норм забезпечення предметами, матеріалами та інвентарем громадян похилого віку, інвалідів та дітей-інвалідів в інтернатних установах та територіальних центрах соціального обслуговування (надання соціальних послуг) системи соціального захисту населення, затверджених наказом Міністерства соціальної політики України від 19.08.2015 № 857;

4. Здійснення заходів контролю за проведенням реабілітації осіб з інвалідністю та виконанням реабілітаційних заходів відповідно до вимог статей 17, 23 Закону України «Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні»;

5. Налагодження співпраці з місцевим центром з надання безоплатної правової допомоги з метою поновлення окремих підопічним закладу дієздатності.

6. Облаштування інформаційних стендів з викладеною у доступній формі інформацією про права підопічних, а також адреси та номери телефонів гарячих ліній організацій та посадових осіб (зокрема Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, центрів безоплатної правової допомоги), на які підопічні можуть звертатись у разі порушення їх прав та інтересів, відповідно до статті 59 Конституції України.

У ході відвідування встановлено, що рекомендації надані за результатом попереднього відвідування не виконані.

II. ФАКТИ, ВИЯВЛЕНІ ПІД ЧАС ВІДВІДУВАННЯ

Порушення права на життя та безпеку (стаття 2 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, стаття 27 Конституції України).

1. Наявне у закладі підвальне приміщення не може використовуватись як укриття, оскільки, згідно акту оцінки об'єкта (будівлі, споруди, приміщення) щодо можливості його використання для укриття населення як найпростішого укриття від 21.03.2023, виданого Роздільнянським районним управлінням Головного управління Державної служби України з надзвичайних ситуацій в Одеській області, зазначене приміщення рекомендовано до використання як найпростіше укриття для захисту підопічних та працівників закладу за умови дооблаштування, зокрема: облаштування системою автоматичної пожежної сигналізації; встановлення на вході в укриття таблички «місце для укриття» відповідного зразка; встановлення покажчиків маршруту руху до найпростішого укриття; обладнання засобами для доступу осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення тощо.

На день здійснення відвідування НПМ підвальне приміщення інтернату недооблаштовано.

Ураховуючи наведене, вказане підвальне приміщення неможливо використовувати в якості захисної споруди цивільного захисту (фото 8).

2. На території закладу наявна господарська будівля, що знаходиться в аварійному стані. Будівля не огорожена, до неї мають вільний доступ підопічні закладу, що може становити небезпеку для підопічних та персоналу закладу, особливо в темну пору доби (фото 9).

Порушення права на охорону здоров'я та медичну допомогу (стаття 49 Конституції України).

3. Під час вивчення медичної документації інтернату встановлено, що у порушення вимог статті 11 Закону України «Про психіатричну допомогу» та наказу Міністерства охорони здоров'я України від 15.09.2016 № 970 «Про затвердження форм первинної облікової документації та інструкцій щодо їх заповнення», в оглянутій документації у всіх підопічних наявні усвідомлені письмові згоди, підписані у довільній формі всупереч законодавчо затвердженій формі «Інформована добровільна згода пацієнта на проведення діагностики, лікування та на проведення операції та знеболення і на присутність або участь учасників освітнього процесу» (форма первинної облікової документації № 003-6/о наказ МОЗ 14.02.2012 № 110).

Зазначене порушення усунуто за час написання звіту.

4. У ході перевірки медичної документації підопічних інтернату було виявлено систематичне використання медичного препарату «Азапін» з діючою речовиною Клозапін (Clozapinum) для лікування значної кількості підопічних

закладу. Відповідно до записів в «Історіях хвороб», препарат застосовується впродовж тривалого періоду.

Однак, усупереч вимогам наказу Міністерства охорони здоров'я України від 08.08.1995 № 147 «Про гематологічний контроль при лікуванні лепонексом (клозапіном)» (далі – наказ № 147), жодного повторного аналізу крові у підопічних, які приймають цей препарат, не проводилося.

Слід зазначити, що відповідно до пункту 3 та 4 наказу № 147 підопічним в процесі терапії лікарським засобом, який містить діючу речовину клозапін, має бути гарантовано регулярне гематологічне обстеження.

5. У порушення Правил зберігання та проведення контролю якості лікарських засобів у лікувально-профілактичних закладах, затверджених наказом Міністерства охорони здоров'я України від 16.12.2003 № 584 (далі – Правила 584), приміщення для зберігання лікарських засобів не забезпечено необхідною кількістю стелажів, шаф, піддонів, підтоварників. Лікарські засоби та медичні вироби зберігаються на підлозі.

Разом з тим, лікарські засоби зберігаються із порушенням вимог, визначених інструкцією. Так, краплі очні Сульфацил, які згідно інструкції на упаковці повинні зберігатися при температурі від 2°C до 8°C (у холодильнику), зберігалися в шафі при кімнатній температурі, що свідчить про неналежне зберігання препарату та порушує вимоги Правил. Зазначене може призвести до втрати ефективності препарату або навіть до зміни його властивостей.

Також у кабінеті стоматолога виявлено протерміновані лікарські засоби та медичні вироби. Відповідно до 6 пункту II розділу глави 2 Методичних рекомендацій ведення обліку лікарських засобів та медичних виробів у закладі охорони здоров'я від 09.09.2014 № 635 лікарські засоби з терміном придатності, що минув, підлягають вилученню з обігу та списанню з балансу.

6. У порушення вимог наказу Міністерства охорони здоров'я України «Про затвердження Правил застосування фізичного обмеження та (або) ізоляції при наданні психіатричної допомоги особам, які страждають на психічні розлади, та форм первинної облікової документації» від 24.03.2016 року № 240 медичними працівниками не ведеться «Журнал реєстрації застосування фізичного обмеження та (або) ізоляції при наданні психіатричної допомоги особам, які страждають на психічні розлади».

7. У закладі відсутні актуальні протоколи догоспітальної допомоги, затверджені наказом Міністерства охорони здоров'я України від 05.06.2019 № 1269 «Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації екстреної медичної допомоги», що ускладнює вчасне діагностування та подальшу якість надання необхідної допомоги підопічним у разі виникнення невідкладних станів.

Зазначене порушення виправлено за час написання звіту.

Порушення права на достатній життєвий рівень, що включає достатнє харчування, одяг, житло (стаття 48 Конституції України).

8. У ході відвідування закладу групою НПМ встановлено перенаселення в окремих кімнатах інтернату, що є порушенням норм житлової площі на одну особу та не відповідає вимогам ДБН В.2.2-18:2007 «Будинки і споруди. Заклади соціального захисту населення» (далі – ДБН В.2.2-18:2007).

У більшості кімнат на одну особу припадає близько 3,5 м² житлової площі, чим порушуються передбачені чинним законодавством норми площі на одну особу (8-10 м²) (фото 10).

9. У порушення Мінімальних норм забезпечення предметами, матеріалами та інвентарем громадян похилого віку, інвалідів та дітей-інвалідів в інтернатних установах та територіальних центрах соціального обслуговування (надання соціальних послуг) системи соціального захисту населення, затверджених Міністерством соціальної політики України від 19.08.2015 № 857 (далі – Мінімальні норми), в кімнатах недостатня кількість твердого інвентарю, зокрема приліжкових тумб, стільців за кількістю місць, столів, шаф для зберігання речей.

10. Будівля закладу збудована у 1946 році та була спроектована без урахування сучасних вимог у сфері будівництва та експлуатації установ соціального захисту населення. Після адаптації будівлі для використання як інтернату окремі споруди закладу не відповідають чинним будівельним нормам і потребують капітального ремонту з метою приведення у відповідність до ДБН В.2.2-18:2007 «Заклади соціального захисту населення». Це дозволить забезпечити належні умови проживання мешканців та надання якісних соціальних послуг.

Окрім того, підлогове покриття в загальних коридорах установи потребує ремонту, оскільки має сколи, нерівності, що ускладнює пересування підопічних, які відносяться до маломобільних груп населення і може призвести до травмування (фото 11).

11. Групою НПМ виявлено, що в холодильних та морозильних камерах харчоблоку та складу відсутні термометри, а журнали температурного режиму та технічного обслуговування холодильного устаткування не ведуться, чим порушуються вимоги пункту 2 частини 1 статті 41 Закону України «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів» та призводить до підвищеного ризику харчових отруєнь підопічних.

Зазначене порушення усунуто за час проведення відвідування.

12. У закладі відсутнє дієтичне харчування, що враховує вік та стан здоров'я підопічних, що є порушенням вимог пункту 6 Типового положення про психоневрологічний інтернат, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 14.12.2016 № 957, у відповідності до якого підопічні повинні забезпечуватися раціональним не менше ніж чотириразовим харчуванням, у тому числі дієтичним, з урахуванням віку та стану здоров'я у межах натуральних норм

харчування (проміжки часу між прийманням їжі не повинні перевищувати чотирьох годин, останнє приймання їжі здійснюється за дві години до сну). Відсутність належного харчування створює додаткові ризики для здоров'я підопічних і свідчить про неналежну організацію харчування у закладі.

Відсутність належного дієтичного харчування може призвести до погіршення стану здоров'я підопічних, особливо тих, хто потребує спеціальних дієт через наявні хронічні захворювання або вікові особливості. Під час відвідування було встановлено, що один з підопічних, який має діагноз цукровий діабет II типу, не отримує необхідного дієтичного харчування. Це порушення також може негативно вплинути на загальний рівень надання медико-соціальних послуг у закладі та створює ризик недотримання стандартів догляду за підопічними.

Порушення прав осіб з інвалідністю та маломобільних осіб (стаття 9 Конвенції ООН про права осіб з інвалідністю).

13. Не всі приміщення інтернату у повній мірі пристосовані до потреб осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення, що не відповідає вимогам ДБН В.2.2-40:2018 «Інклюзивність будівель і споруд», а саме:

у коридорах житлових приміщень відсутні поручні для полегшення пересування маломобільних підопічних (фото 12);

верхні і нижні сходи не промарковані та не контрастують у відношенні до інших сходинок сходового маршу і до горизонтальних площадок сходового маршу (фото 13);

у санітарно-гігієнічних приміщеннях не встановлено поручні або інші пристосування (фото 14).

Порушення права на повагу до приватного і сімейного життя (стаття 8 Європейської конвенції з прав людини).

14. У санітарно-гігієнічних кімнатах житлового корпусу відсутні дверцята в туалетних кабінках. Окрім того, відсутнє будь яке розмеження ванної та душової кімнати, що створює незручності для мешканців під час здійснення гігієнічних процедур та порушує право на приватність.

Зазначене створює умови, за яких неможливе забезпечення наявності позитивного терапевтичного середовища, що не відповідає пункту 34 розділу III Витягу з Восьмої Загальної доповіді Європейського комітету з питань запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводження чи покарання.

III. РЕКОМЕНДАЦІЇ

1. Одеській обласній військовій адміністрації, Одеській обласній раді:

вжити заходів щодо усунення наведених порушень прав осіб, яким надаються соціальні послуги зі стаціонарного догляду, а також причин та умов, що сприяють таким порушенням, їх недопущення у подальшій діяльності;

забезпечити контроль за додержанням прав підопічних;

розглянути можливість додаткового фінансування закладу з метою завершення облаштування укриття з урахуванням вимог чинного законодавства та з метою надання належної медичної допомоги закладу.

2. Новосавицькому психоневрологічному будинку-інтернату забезпечити:

облаштування наявного у закладі підвального приміщення з метою його використання як найпростішого укриття;

виконання Правил зберігання та проведення контролю якості лікарських засобів у лікувально-профілактичних закладах, затверджених наказом Міністерства охорони здоров'я України від 16.12.2003 № 584;

введення журналу здійснення фізичної фіксації та/або ізоляції відповідно до наказу Міністерства охорони здоров'я України від 24.03.2016 № 240;

проведення регулярного гематологічного контролю підопічним, які проходять курс лікування препаратом, у складі якого є діюча речовина клозапін; дотримання норм житлової площі на одну особу;

облаштування житлових кімнат інтернату відповідно до Мінімальних норм;

проведення ремонту підлогових покриттів коридорів установи;

здійснення безпекових заходів щодо обмеження доступу до будівлі, що знаходиться в аварійному стані;

належну організацію дієтичного харчування для підопічних;

пристосування приміщень для осіб з інвалідністю;

приватність у санітарних кімнатах закладу.

Додатки: фотоматеріали на 4 арк. в 1 прим.

Керівник групи НПМ

**Начальник відділу реалізації
національного превентивного механізму
в закладах соціального забезпечення та
освіти Департаменту з питань реалізації
національного превентивного механізму
Секретаріату Уповноваженого Верховної
Ради України з прав людини**

Ірина ЦИКАЛЕНКО

Фотоматеріали

Фото 1

Фото 2

Фото 3

Фото 4

Фото 5

Фото 6

Фото 7

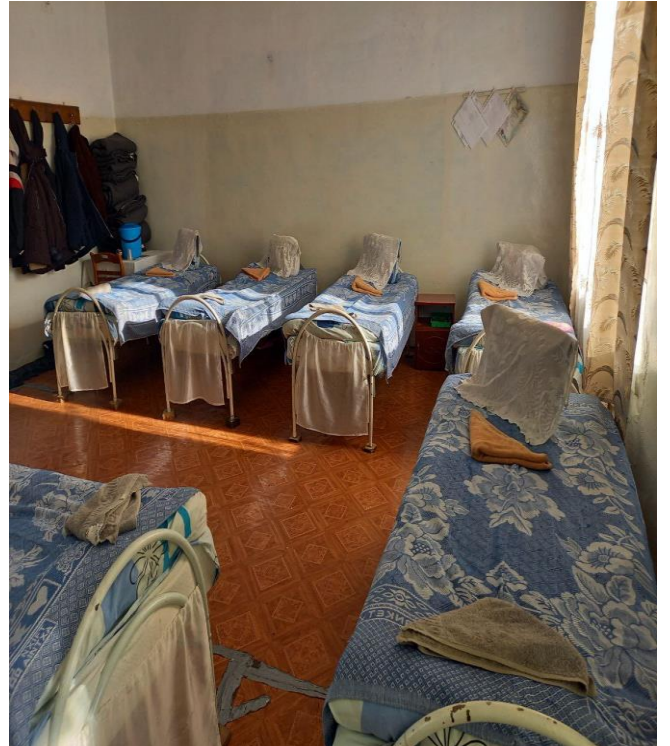
Фото 8

Φοτο 9

14
Φοτο 10

Φοτο 11

Φοτο 12

Φοτο 13

15

Φοτο 14

